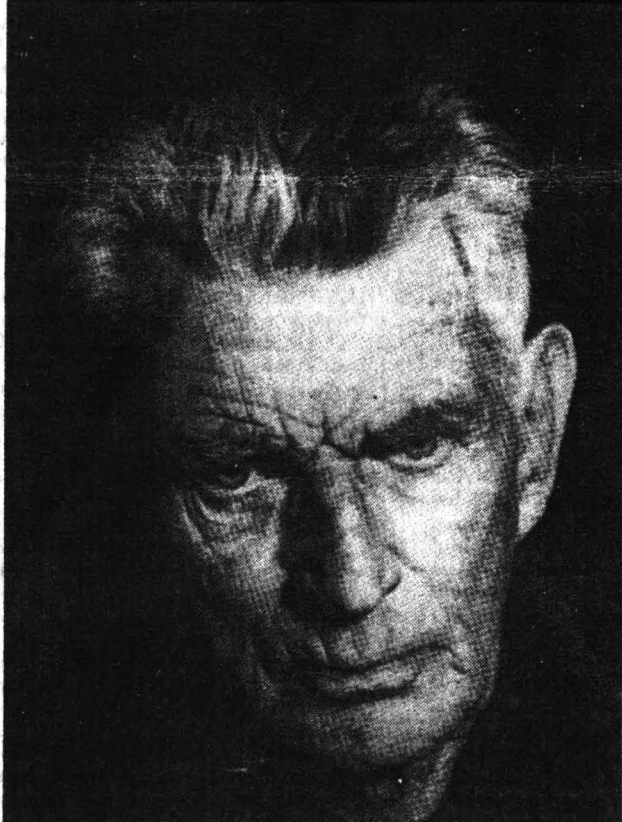

GEORGE ASTALOS

CÎND SAMUEL BECKETT DANSĂ...

La sfârșitul lui decembrie '89, cel mai discret și mai convingător dramaturg al secolului XX trecea în eternitate la fel de confidențial pe cât a trăit. Fără ceremonie pompoasă, fără cortegiu interminabil și fără o masă de curioși în jurul mormântului, deși cel care era numit «purtătorul de cuvânt al metafizicii occidentale din secolul nostru» ar fi putut avea pretenții la funeralii naționale. Evenimentele din Est — și mai ales singeroasa revoluție care tocmai izbucnise în România — polarizau mass-medile din întreaga lume și opinia publică din toate continentele, lăsându-i în lăștea călătoriei ultime — cum, de altfel, își dorise. Sintem convingși că, din colțul lui de cer, Beckett privea sfârșitul unei tiranii crude, mulțumit că țara însoțitorului său de drum estetic — Eugen Ionescu, a complicei lui de amărăciuni — Emil Cloran (care îi dedicase cu trei ani în urmă un superb eseu în «Exerciții de admirație») și a mai tinerilor săi prieteni români de la Paris să de-rinocerizează, regăsind libertatea atât de crunt pământul timp de patruzeci de ani.

L-am cunoscut pe Samuel Beckett în anul 1971, când mă instalasem la Paris în urma unei burse oferite de un alt mare prieten al lui Beckett, Pierre Emmanuel de la Academia Franceză, care — la fel ca și cel mai francez dintre irlandezi și cel mai irlandez dintre francezi — a pus o piatră indestructibilă în edificiul metafizicii secolului nostru. Tocmai sosisem la Paris și, cu insolența vârstei și mândria recentului premiu național de literatură, obținut fără cel mai mic compromis (lucru puțin obișnuit în țara lui «Dracula»), mă lăsasem prins în mecanica creatoare, refuzând orice propunere a maestrului meu spiritual (Pierre Emmanuel) de a-i întâlni pe scriitorii francezi a căror operă depășise de mult frontierele hexagonului. În fața numelor lui Aragon, Sartre, Achard etc., rămăneam inflexibil, debitorându-mi motivațiile. Pentru primul, motivul era poemul exaltat dedicat lui Stalin (aveam să-l cunosc nouă ani mai târziu,

într-o seară, la «Monsieur Boeuf», un restaurant din Hale renumit pentru bucătăria sa, unde mă aflam împreună cu criticul La Bardonnie, care tocmai publicase în «Le Monde» o pagină despre poet). Pentru al doilea, motivul era existențialismul său proliferator de extremism (l-am întâlnit puțin după aceea, în ianuarie 1972, la Café Select, în Montparnasse, unde am petrecut împreună o noapte destul de agitată — era epoca în care Sartre voia să se lase arestat pentru a provoca un scandal, operațiune pe care am ratat-o, fiindcă poliția, care îi cunoștea intențiile, îl ocolea). În fine, la Achard mă deranja teatrul său de bulevard, pretext fantezist, căci omul era adorabil, iar teatrul său, minunat (ne-am întâlnit la un cocteil al Ambasadei americane la Paris, unde, sub privirea dominatoare a celebrei actrițe franceze de origine română Elvira Popescu, am petrecut toată seara împreună).

Dar când Pierre Emmanuel a pronunțat numele lui Beckett, m-am înmuiat. Poate că, mi-am zis, ca bursier în Franța se cade să văd totuși pe cineva: atunci măcar să fie tatăl lui Godot!

Cîteva zile mai târziu am fost condus la Beckett, pe Boulevardul Saint-Jacques, în arondismentul 14, unde șoferul m-a părăsit. La capătul a citorva zadarnice minute de așteptare, m-am simțit abandonat de întreg pământul. Din spatele ușii la care sunasem, nimeni nu părea decis să-mi deschidă. Calvarul dura la nesfârșit. N-aveam curajul să sun din nou (nu e politicos), și nici nu îndrăzneam să părăsesc locul (nu se face), deși după un timp aveam chef să las baltă totul (dar ce i-aș fi povestit a doua zi lui Pierre Emmanuel?) Cine naiba mă pusese să zic «da», când puteam foarte bine să zic «nu»? Stăteam în fața porții, așteptînd (pe Godot, poate) — dar asta am povestit-o mult mai bine (sub un alt înveliș, evident), în *Apoteoza vidului* — montată de un alt irlandez, Robert Mc Namarra, la The Source Theatre din Washington.

Pe scurt, am fost primit în cele din urmă de un Beckett prea puțin vorbăreț, dar excesiv de prevenitor. Era ora patru după amiază. Nu știu cât a durat așteptarea și nu mă voi lansa în zugrăvirea unui tablou epic al timpului petrecut împreună; detaliile le păstrez pentru «Memoriile» mele. Ceea ce voi spune, totuși, este că ne-am despărțit la șapte dimineața, lăsînd în urma noastră cadavrele a două «Magnum» de whisky (high quality) și că aproape tot acest timp, cu excepția ultimelor două ore, eu am fost cel care a vorbit, repedînd mereu același lucru (discurs îmbunătățit treptat): «Sînt bursier al... Am tradus poemele dumneavoastră în România, dar n-au apărut... Vă recit cîteva versuri ale dumneavoastră... Dumnezeu lucra în mine etc... Dacă vă place Burns, vi-l recit în românește...» (lui Beckett îi plăcea Burns și eu știam asta), iar magnum-urile se goleau fără ca eu să beau mai mult de două degete și chiar fără să observ, într-atît eram, aș zice, hipnotizat de privirile pătrunzătoare ale interlocutorului meu, care nu m-a slăbit toată noaptea.

În ultimele două ore, ne-am fi putut crede în legenda celor doi evrei altruiști, povestită de Elie Wiesel la Televiziunea franceză în 1973 (cînd, ascultîndu-l pe Premiul Nobel pentru pace și evocîndu-i inflexiunile transilvane, aveam impresia că retrăiesc întîlnirea cu Beckett), sau în plin «Zorba Grecul».

«Vrei să dansez pentru dumneata o horă veche din munții noștri irlandezi?» Cum să-l împiedici pe Beckett să danseze? Cînd Nobelul îți e încă proaspăt în memorie, totul ți-e permis. Rememorînd imaginile de atunci, aș caracteriza dansurile muntenești irlandeze drept «stative». Spațiul dintre două fotolii îi ajungea cu prisosință.

Mai târziu, am realizat că Beckett nu se afla la primul său dans în particular și am înțeles ezitarea sa de a mă primi și de ce a trebuit să aștept afîta în fața porții. Pur și simplu, se gîndise puțin mai mult dacă trebuia sau nu să-mi deschidă pentru că «a deschide» însemna «a bea» și o furuculoză care l-a sîcîit toată viața îi interzicea «magnum»-urile. Ca urmare, am avut un schimb de scrisori și de telefoane cu diverse ocazii — mai ales cînd regizorul nostru comun din Statele Unite, Robert Mc Namarra, trecea prin Paris.

De ce să nu ne imaginăm că Samuel Beckett, ca bun irlandez ce a fost, dansează încă pentru noi?

Traducere de Sanda Tașula
(din revista ON BOARD, aprilie — mai 1990)